

Autoretrat

Les ciutats tenen la coqueteria de les persones. No en va són els ciutadans els qui les fan i desfan amb les pedres en funció dels deficiències de cada moment, els qui trepitgen i fan vives tant les grans avingudes com els petits carrers.

Les ciutats també treballen el seu perfil. També busquen la manera de «posar», d'acord amb els capricis dels qui les habiten, els gustos dels qui les regenten. Elaborar la petita història de com una ciutat s'ha pintat a si mateixa és una arqueologia de l'autoretrat. I, per tant, un inventari de la sospita: mostrant un perfil determinat, què és el que amagàvem? A vegades, sembla feta a mida la dita: digue'm de què presumeixes i et diré què et manca. Sovint el perfil buscat és el que menys s'ajusta a la realitat del que som. En realitat, tot autoretrat és un exercici d'empolainament.

Podríem establir una certa tipologia de l'autoretrat. 1. L'autoretrat pot ensenyar allò que més apreciem de nosaltres mateixos i rebre l'acceptació general dels qui ens observen. Quina ciutat tan meravellosa! 2. L'autoretrat pot semblar-nos, a nosaltres, que reflecteix el millor perfil possible i, alhora, que això no trobi correspondència en el gust del qui s'ho mira. Quina ciutat tan rara, quina gent tan obsessiva! 3. L'autoretrat pot ser fruit d'un gest d'autenticitat en l'exercici de pintar-se a si mateix. I mostrar-nos tal com som. Amb la incomoditat que genera a l'observador perquè veure algú tal com és li provoca la inquietud de poder-s'hi mostrar un dia ell mateix. Quina ciutat tan atrevida, arrogant i pretensiosa! 4. L'autoretrat pot ser un exercici d'astúcia en què curosament ensenyem el millor de nosaltres, degudament compensat amb alguns esquitxos de lletjor per fer-nos una mica més creïbles. Quina ciutat tan humana!

Quina és, de totes elles, l'opció que Barcelona ha escollit? Probablement, una mica de cada, d'acord amb els temps i els moments. No en va la història del retrat, de l'autoretrat de Barcelona, és tot un inventari del gènere. Però si durant molt de temps –des de l'època medieval fins a mitjan segle XIX– tots els secrets estan tancats intramurs, de manera que el perfil és un rostre que insinua però res no concreta, la ciutat burgesa, massa complaent amb el seus progressos, massa desconfiada pels batecs de la història, quasi s'oblida de mostrar allò de bo i millor que li ha sorgit: l'Eixample. De la mateixa manera que la ciutat olímpica, té tantes ganes d'ensenyar les seves millors gales i galanteries que resulta inevitablement artificiosa.

Ningú no es coneix millor que un mateix. Amb tot, ningú no té menys ganes d'aprofundir aquest coneixement i només algun exhibicionista és prou insensat per esbombar-lo. Per això el llenguatge de l'autoretrat és un llenguatge indiciari. Que diu de l'estat d'ànim de la ciutat en cada moment, perquè només l'eufòria desmesurada o el derrotisme absolut obren les portes a l'exhibicionisme dionisiac. I troba freqüentment en un exercici d'acomodació de la realitat a la regularitat apol·línica la millor manera de tractar d'enganyar, de seduir els altres.

Pròlegs de Josep Ramoneda als catàlegs del CCCB

L'autoretrat de la ciutat és el seguit de trucs que aquesta ha anat generant per guanyar-se complicitats i per fer-se requesta de gran pubilla. A vegades s'ha buscat la complicitat del retratista de fora. Altres ha quedat tot a casa. Però pel camí s'hi van deixant molts indicis, moltes indicacions sobre què és la ciutat i què hauria volgut ser, sobre què s'ha aconseguit realment i què s'hauria volgut aparentar. Un autoretrat tampoc no és, mai, innocent. Aquest repàs per Barcelona, la manera en què Barcelona s'ha volgut mostrar en cada època, que no és el mateix que la manera en què ha estat vista, és un bon exemple dels secrets que amaguen els signes de l'autoretrat.